

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2020. gada 2. novembrī

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Jānis Neimanis un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 203/2020),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Ministru kabineta 2016. gada 13. decembra noteikumu Nr. 810 „Noteikumi par Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm amatu klasifikāciju” (turpmāk – noteikumi Nr. 810) 1. pielikumu, ciktāl tajā 2.1. saimes VII līmeņa koledžas direktora amatam noteikta augstākā speciālā dienesta pakāpe – pulkvedis (turpmāk – apstrīdētā norma), par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no 2019. gada 13. marta.

2. Noteikumu Nr. 810 1. pielikumā ietverts Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm amatu katalogs. Tas sadalīts vairākās saimēs. Savukārt saimes sadalītas vairākos līmeņos.

2. saime attiecas uz personām, kas veic pedagoģisko darbu. 2.1. apakšsaimē ietilpst amati, kuru veicēju pienākumos ir vadīt izglītības iestādi un tās struktūrvienības, organizēt un nodrošināt mācību procesu, nodrošināt mācību programmu izstrādi un attīstīt izglītības iestādes darbību. 2.1. apakšsaimes VII līmeņa amats ir koledžas direktors.

Personai, kura vēlas pretendēt uz iepriekš minēto amatu, apstrīdētajā normā noteikta prasība – augstākā speciālā dienesta pakāpe – pulkvedis.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Pieteikumā ir apstrīdēta Ministru kabineta noteikumu normas atbilstība Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs (skaits) gadus pildījis valsts dienestu Ugunsdzēsības un glābšanas dienestā, iegūstot ģenerāļa speciālo dienesta pakāpi. (datums) Pieteikuma iesniedzējs atvaļināts no dienesta sakarā ar šim amatam noteiktā vecuma sasniegšanu. (datums) ar viņu noslēgts darba līgums par Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledžas (turpmāk – koledža) direktora amata pienākumu pildīšanu. (datums) Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests uzteicis šo darba līgumu. Uzteikums pamatots ar

to, ka ar Pieteikuma iesniedzēju nepamatoti ticis noslēgts darba līgums. Atbilstoši apstrīdētajai normai koledžas direktora amata pienākumus varot pildīt tikai persona ar speciālo dienesta pakāpi – pulkvedis. Pieteikuma iesniedzējam šāda pakāpe neesot. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējam apstrīdētā norma ir piemērota.

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā, ar apstrīdēto normu esot aizskartas viņam Satversmes 91.panta pirmajā teikumā un 106.panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību tikai tad, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Pieteikuma iesniedzējs, uzskatot, ka ar viņu nepamatoti izbeigtas darba tiesiskās attiecības, vērsās tiesā. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa Pieteikuma iesniedzēja prasību apmierināja daļēji. Šo spriedumu Pieteikuma iesniedzējs pārsūdzēja, taču Rīgas apgabaltiesa viņa prasību noraidīja pilnīgi. Izskatot Pieteikuma iesniedzēja kasācijas sūdzību, senatoru kolēģija ar rīcības sēdes (datums) lēmumu atteica ierosināt kasācijas tiesvedību. Šis lēmums nav pārsūdzams. Tātad Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtās daļas pirmajam teikumam konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš pieteikuma iesniegšanai skaitāms no (datums), kad stājās spēkā rīcības sēdes lēmums. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2020. gada 9. oktobrī. Tātad Pieteikuma iesniedzējs ir ievērojis sešu mēnešu termiņu pieteikuma iesniegšanai.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas un ceturrtās daļas pirmā teikuma prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā jānorāda tā juridiskais pamatojums. Šā likuma izpratnē ar pieteikuma juridisko pamatojumu saprot juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu tiesa var atteikties ierosināt lietu arī tad, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

7.1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Lai izvērtētu, vai tiesību norma atbilst Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam vienlīdzības principam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis, un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-25-01 25. punktu*). Savukārt, lai noteiktu, vai un kuras personas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, nepieciešams, pirmkārt, atrast šīs personas vienojošo pazīmi, un, otrkārt, konstatēt to, ka apstākļi, kādos šīs personas atrodas, ir vienādi un savstarpēji salīdzināmi (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 5. februāra sprieduma lietā Nr. 2014-03-01 18. punktu un 2017. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-10-01 19. punktu*).

No pieteikuma izriet, ka vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos atrodas: 1) personas, kas vēlas ieņemt (vai ieņem) koledžas direktora amatu un, kurām izvirzīta prasība pēc speciālās dienesta pakāpes; 2) personas, kas koledžā ir nodarbinātas, pamatojoties uz darba līgumu.

Tomēr pieteikumā nav pamatots, ka apstākļi, kādos šīs personas atrodas, patiešām ir vienādi un savstarpēji salīdzināmi. Pieteikumā vien norādīts, ka koledžas direktors uzskatāms par daļu no vispārējā personāla. Līdz ar to tas esot salīdzināms ar citām koledžā nodarbinātajām personām, kas veido akadēmisko personālu un ar kurām tiekot slēgti darba līgumi. Šāda norāde nav uzskatāma par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē.

Līdz ar to juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

7.2. Pieteikuma iesniedzējs lūdz izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 106. panta pirmajam teikumam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka būtisks tiesību brīvi izvēlēties nodarbošanos elements ir tiesības saglabāt esošo nodarbošanos, kas savukārt ietver arī tiesības turpināt šo nodarbošanos nākotnē. Vienlaikus Satversmes 106. pants neliedz valstij noteikt prasības, kas jāizpilda, lai konkrētu nodarbošanos varētu īstenot. Tomēr šādām prasībām ir jābūt pamatotām (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2015-03-01 14.2. punktu*). Likumdevējam ir rīcības brīvība izvirzīt prasības attiecībā uz konkrētu profesionālo darbību, ciktāl tas nepieciešams sabiedrības interesēs (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 24. novembra sprieduma lietā Nr. 2017-07-01 13.1. punktu*).

Tātad Satversmes 106. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības saglabāt esošo nodarbošanos var tikt ierobežotas, taču Satversmes tiesai ir jāizvērtē, vai ierobežojums ir attaisnojams, proti, vai: 1) tas ir noteikts ar likumu; 2) tam ir leģitīms mērķis; 3) tas ir samērīgs (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2003. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2002-21-01 secinājumu daļas 2. punktu*). Savukārt, vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesai jāpārbauda, vai: 1) likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2015-03-01 25. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs apstrīdētās normas radīto Satversmes 106. panta pirmajā teikumā ietvērto pamattiesību ierobežojumu saista ar to, ka personai, kas vēlas ieņemt koledžas direktora amatu, izvirzīta nesamērīga prasība pēc pulkveža speciālās dienesta pakāpes. Tas neesot piemērots līdzeklis, lai pārliecinātos par personas atbilstību ieņemamajam amatam. Gluži pretēji – tādā veidā tiekot liegta iespēja ieņemt koledžas direktora amatu personām, kurām ir nepieciešamās zināšanas un prasmes, bet nav speciālās dienesta pakāpes. Tiekot ierobežotas gan konkrētās personas, gan Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, gan sabiedrības tiesības kopumā. Ar

koledžas direktoru būtu dibināmas darba tiesiskās attiecības. Pieteikuma iesniedzējam esot visas nepieciešamās zināšanas, iemaņas un praktiskā pieredze, lai pildītu koledžas direktora amata pienākumus.

Tomēr pieteikumā nav ietverts pamatojums tam, ka Ministru kabinets nebūtu bijis tiesīgs koledžas direktora amatam noteikt prasību pēc pulkveža speciālās dienesta pakāpes. Pieteikuma iesniedzējs savu pamattiesību ierobežojumu saista ar to, ka likumdevējs nodarbinātības sistēmu organizējis tādā veidā, kas neatbilst veidam, kā vēlētos Pieteikuma iesniedzējs.

Līdz ar to juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 106. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 203/2020).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš